

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (PvdD)

(d.d. 7 april 2015)

Nummer

3031

Onderwerp

Gevolgen afschaffing melkquotum

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Op 1 april jl. is het melkquotum afgeschaft. Dit heeft verregaande gevolgen op diverse fronten. In een rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving¹ staan een aantal nadelige consequenties genoemd, die samengevat onderstaand worden weergegeven.

Toenemende mestproblematiek

Afschaffing van het melkquotum leidt tot een versnelde schaalvergroting en meer koeien. Meer koeien betekent meer mest. Zo moet de helft van de melkveebedrijven in Nederland mest afvoeren. Tot op heden wordt minder dan 1% van de rundveemest verwerkt. De toename van het mestoverschot op melkveebedrijven door uitbreiding na de afschaffing van het quotum zal daarom vooral in de akkerbouw worden afgezet en daar varkensdrijfmest verdringen. Die extra varkensmest moet ook worden verwerkt. De extra kosten daarvoor worden deels betaald door melkveehouders die hun mestverwerkingsplicht binnen een voorziening in de wet kunnen verkopen aan de varkenshouderij. Mestvergisting draagt niet bij aan oplossing van het mestoverschot, maar vergrootte het mestoverschot met 3 mln kg fosfaat, omdat er fosfaathoudende covergistingsmaterialen worden gebruikt en het restproduct van de vergisting als dierlijke mest wordt aangemerkt.

Gevolgen voor natuur, waterkwaliteit en milieu

Er zijn grote nadelige gevolgen voor de kwaliteit van de natuur waaronder de kwetsbare Natura 2000-gebieden, de biodiversiteit, de bodem- lucht en waterkwaliteit.

In ongeveer de helft van het Nederlandse wateren zijn de stikstof- en fosfaatconcentraties te hoog voor het bereiken van een goede ecologische toestand zoals die in 2027 moet zijn gerealiseerd volgens de eisen van de Kaderrichtlijn Water. De landbouw, vooral indirect via afspoeling uit landbouwgrond, is verantwoordelijk voor 60% van de oppervlaktewater belasting. Waarschijnlijk is meer dan helft afkomstig uit grasland.

---

¹ <http://www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2015/afschaffing-melkquotum-maakt-mestafzet-complexer-en-vergroot-lokaal-risicos-voor-natuur>

Het grootste deel van de Nederlandse natuur op land en in water wordt te zwaar belast met stikstof, en wat betreft het water, ook met fosfaat. De belangrijkste bron van stikstofbelasting van de natuur op land is stikstofdepositie. Op 124 van de 168 Natura 2000-gebieden is de stikstofbelasting te hoog. Volgens de Natura2000 richtlijn moet de milieukwaliteit in deze gebieden op een zo redelijk mogelijke termijn voldoende zijn voor de instandhouding van natuurlijke vegetatie. Dit heeft het Nederlandse kabinet vertaald naar dat alle stikstofgevoelige natuur in 2032 in een goede staat is. De Nederlandse landbouw draagt circa 30 procent bij aan de depositie op de natuur, waarvan ongeveer de helft afkomstig uit de melkveehouderij. Daar waar uitbreidende bedrijven dicht bij natuur liggen zijn er risico's dat de ammoniakdepositie toeneemt. Omdat de melkveebedrijven zelf beperkte mogelijkheden hebben om de ammoniakemissie te beperken zijn ze afhankelijk van emissiereductie in andere sectoren. Door de toenemende druk op de mestmarkt, vooral in Zuid Nederland, en de extra verwerkingsopgave voor varkensmest neemt daar mogelijk ook de fraudedruk toe. Momenteel zou 40 procent van de mest niet volgens de regels worden afgezet, en zijn er sterke aanwijzingen dat er in de meest veedichte regio boven de milieunorm wordt bemest (20-30%).

De landelijke populaties weidevogels (grutto, scholekster, Kievit) liggen 40-60 procent onder het niveau van 1990. Intensief grasbeheer is daar debet aan en de schaalvergroting en verdere schaalvergroting en intensivering van de melkveehouderij vormen een groot gevaar voor de populatie bedreigde weidevogels.

Economische gevolgen

Op economisch gebied is de afschaffing van het melkquotum ook een risico voor melkveebedrijven. Alle melkveehouders krijgen te maken met meer variabele inkomsten door meer fluctuerende melkprijzen, en bij aanhoudende lage melkprijzen ook een risico op faillissement. De melkproductie stijgt niet alleen in Nederland, maar ook in andere lidstaten van de EU. De mogelijkheden om de productie te verhogen binnen de eisen van de gemeenschappelijk Europese milieu- en natuurrichtlijnen zijn in de grote oude lidstaten (Frankrijk, UK en BRD) en nieuwe lidstaten (Polen, Roemenië) veel groter dan in Nederland. Het ligt in de rede dat op de langere termijn het concurrentie voordeel van Nederland verdwijnt, en productie van bulkzuivel voor de wereldmarkt minder interessant wordt, aldus het Planbureau voor de Leefomgeving.

Dierenwelzijn

Er is een breed maatschappelijk en politiek draagvlak voor behoud van de weidegang omdat het bijdraagt aan dierenwelzijn en aan de kwaliteit van het landschap (weidegang is gedefinieerd als dat de koeien gedurende 6 maanden minstens zes uur per dag weiden). Weidegang verhoogt het koewelzijn ten opzicht van de klassieke ligboxenstal met harde betonnen vloeren en beperkte bewegingsvrijheid. Koeien krijgen daar sneller last van ontstekingen van o.a. klauwen en uiers. Vanwege afschaffing van het melkquotum en dientengevolge de schaalvergroting zal ook de weidegang van koeien afnemen, want behoud van weidegang is lastig voor melkveebedrijven die hun veestapel sterk uitbreiden en houden op één locatie zonder verwerving van extra grond. De omvang van de veestapel en de grootte van huiskavel (het grasland direct rond het bedrijf) maken het logistiek onmogelijk.

1. *Welke mogelijkheden ziet het College om in Zuid-Holland weidegang voor koeien te bevorderen en het dierenwelzijn te vergroten?*

Antwoord

In het westelijk veenweidegebied wordt circa 90% van de melkkoeien gedurende tenminste 120 dagen per jaar en meer dan 6 uur per dag beweid. Dat is 20% boven het landelijk gemiddelde.

De huiskavelsituatie is voor een boer een belangrijke parameter in zijn besluit al dan niet weidegang toe te passen: hoe meer areaal onmiddellijk rondom de boerderij en hoe gunstiger gelegen, des te eenvoudiger is het voor hem weidegang op te nemen in zijn bedrijfsvoering. Daarom stellen wij elk jaar een subsidiebudget beschikbaar om kavelruilen uit te laten voeren die tot een verbetering van de huiskavelsituatie leiden.

Verder heeft de provincie in 2014 subsidie verleend aan het programma Systeeminnovatie in de Veenweiden, dat wordt uitgevoerd door het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) Zegveld. Eén van de projecten richt zich specifiek op het behoud van weidegang, ook als er schaalvergroting plaatsvindt.

Daarnaast werken circa 60 partijen samen in het Convenant Weidegang (2012). Zij zien weidegang op het melkveebedrijf als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Elke partij zet zich vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid hier voor in.

2. *Het Planbureau voor de Leefomgeving geeft aan dat, ondanks de PAS maatregelen, de stikstofdepositie op natuur te hoog blijft en dat daarom aanvullende maatregelen nodig zijn om te voldoen aan Natura 2000 eisen, vooral tijdelijk herstelbeheer en anti-verdrogingsmaatregelen. Welke mogelijkheden ziet het College, gezien de toenemende stikstofdepositie (vanwege de gevolgen van de afschaffing van het melkquotum) om de stikstofbelasting verder te laten dalen en welke extra maatregelen gaat u treffen om extra stikstofdepositie te voorkomen in relatie tot de schaalvergroting van de melkveehouderij in Zuid-Holland?*

Antwoord

De PAS stuurt op stikstofdepositie en niet op omvang van de veestapel of op bedrijfsvoering. Veehouders kunnen onder de PAS alleen uitbreiden voor zover er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is. In de passende beoordeling/plan MER is geconcludeerd dat behoud en herstel van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000 gebieden mogelijk is door een combinatie van bron- en herstelmaatregelen. De bronmaatregelen leiden tot een afname van stikstofdepositie waarvan een deel beschikbaar wordt gesteld voor economische ontwikkeling.

De provincie onderzoekt samen met de landbouwsector en het rijk de mogelijkheden om de veehouderij ten aanzien van stikstofdepositie verder te verduurzamen door middel van innovatieve technieken en bedrijfsvoering.

3. *Welke maatregelen kunt en gaat u treffen om te voorkomen dat de veenweides verworpen tot zeer intensief bemeste 'groene woestijnen' met enkel zeer eiwitrijk raaigras, maar met een rampzalige reductie de biodiversiteit? Welke mogelijkheden ziet u om hierbij samen te werken met Rijk en gemeenten?*

Antwoord

Wij stellen in het kader van agrarisch natuurbeheer subsidie beschikbaar voor maatregelen in agrarisch gebied die bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit. Wij stimuleren deelname hieraan. Deelname is vrijwillig.

Met het oog hierop hebben wij onlangs het Natuurbeheerplan 2016 vastgesteld.

Daarnaast biedt de Uitvoeringsregeling Groen Zuid-Holland de mogelijkheid van subsidies voor de aanleg en het onderhoud van landschapselementen buiten het Natuurnetwerk Nederland voor niet-agrariërs. Deze landschapselementen dragen bij aan de landschappelijke kwaliteit en identiteit van een gebied en leveren een bijdrage aan de biodiversiteit.

Het Rijk heeft de verantwoordelijkheid voor het agrarisch natuurbeheer overgedragen aan de provincies.

Het Rijk is verantwoordelijk voor de maatregelen op het gebied van vergroening van de landbouw, de provincies voor de maatregelen op het gebied van plattelandsontwikkeling (POP3). Dit tezamen vormt een basis voor de vergroting van de biodiversiteit van het landbouwgebied.

De gemeenten hebben geen directe verantwoordelijkheid. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het vastleggen van de bestemming in de betreffende bestemmingsplannen.

4. *Welke maatregelen worden door het College genomen om de groei van de melkveehouderij te beperken, zodat er geen nadelige gevolgen ontstaan voor de natuur, biodiversiteit en de water en bodemkwaliteit? Welke mogelijkheden ziet u om hierbij samen te werken met Rijk en gemeenten?*

Antwoord

De Visie Ruimte en Mobiliteit biedt ruimte voor agrarisch ondernemerschap zodat de economische kracht van de landbouwsector behouden blijft en waar mogelijk wordt versterkt. De VRM legt tegelijk ook verantwoordelijkheid bij de landbouwsector om zich te oriënteren op markt en omgeving. Dat betekent dat de provincie ruimte biedt voor verdere ontwikkeling en er daarbij op in zet dat de landbouw een flinke sprong maakt in verduurzaming (bodem, ruimtelijke kwaliteit, waterkwaliteit, emissies, grondstoffen, grondgebondenheid e.d.).

Wij hebben op grond hiervan dan ook niet het beleid te sturen op de groei van de melkveehouderij zolang een groei in duurzaamheid plaatsvindt.

De provinciale inzet op versterking en verduurzaming van de melkveehouderij bestaat bijvoorbeeld hieruit dat het Veenweiden Innovatiecentrum Zegveld een programma uitvoert dat is gericht op innovatie in deze sector, om zo te komen tot toekomstbestendige en duurzame bedrijven. Dat betekent een melkveehouderij met onder andere minder emissies en minder bodemdaling, maar met weidegang en een hogere biodiversiteit. Dat is in onze ogen ook in het belang van de veehouderijsector.

